СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ I. Established 1893. TWO SECTIONS — SECTION I.

Рік LIII. Ч. 59. Ню Йорк і Джерзі Сити, субота, 24. березня 1945. No. 59. New York and Jersey City, Saturday, March 24, 1945. Vol. LIII.

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки. ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237—4-0807 Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS in the United States of America. FIVE CENTS elsewhere.

LIBRARY OF CONGRESS WASHINGTON D C

В МОСКВІ ЗАЖУРЕНІ ЗДОРОВЛЯМ ПРЕЗИДЕНТА РУЗВЕЛТА

Кореспондент часоп. Ню Йорк Таймс звідомляє з Москви, що там тепер дуже розпитують, який є стан здоровля президента Рузвелта. Совєтська заграничча політика, кажеться далі, змагає до того, щоб Совєти були і по війні в якнайліпших відносинах з Великою Британією та Злученими Державами. Вже з цього боку Совєтам, як кажуть, залежить багато на президенті Рузвелті, бо його вважають „приятелем Совєтського Союзу і російського народу".

ПОМЕР СТЕПАН ЦІМІХУД

Покійний був одним із найстарших дяковчителів між українцями в Америці. Знаний був із свого таланту як диригент. Цей талант використовував він на закладання у різних громадах хорів та орхестр. Він теж знав дуже добре церковний обряд і підучував кандидатів на дяків та диригентів. Був членом У. Н. Союзу.

РОСІЯ І ВАТИКАН

Едвард Ж. Флин, особистий висланник президента Рузвелта, що був головою Краєвого Комітету Демократичної Партії, та є визначною фігурою в католицьких колах, вернув з Москви і був на авдієнції в папи Пія, яка тривала цілу годину. Хоч про це нічого конкретного не подають, американські журналісти, що є в Римі, представляють місію Флина як таку, що має довести до поліпшення відносин між Ватиканом і Кремлінoм. Це має діятись з ініціятиви през. Рузвелта. Так пишуть, додаючи, що є вигляди на таке поліпшення.

ДЕМОКРАТИЗМУ, А НЕ КОМУНІЗМУ?

Винніпеґська газета „Фрі Прес" пише:

„Врятовання Росії від загибелі (себто знищення її Гітлером. — Ред. Св.) треба вдячності приписати фактові, що комуністи потерпіли невдачі в Британії, в Домініях і в Злучених Державах. Те, що в 1945 році Росія триюмфує, це невідкличний доказ, що народи бажають демократизму, а не комунізму".

ПРОТИ СПЕКУЛЯНТІВ

Державна скарбниця вже почала в Фльориді розвідку за тими особами, що доробляються великих маєтків торговлею на „чорному ринку", а потім пускають їх в різних забавових місцях, затаївши так набуті зиски перед урядом і не заплативши відповідного податку.

ПОМЕР А. КОРШНІВСЬКИЙ

В Бразилії помер 17. лютого 1945 р. Антін Коршнівський, проживши 57 років. Походив з Великої України. Старшина армії УНР, що перебувши з армією долю і недолю опинився вкінці в таборах інтернованих. До Бразилії прибув 1926 р. Був завзятим ворогом диктатур та тоталітаризмів. Дописував і до деяких американських газет.

„ТРЕБА АГІТУВАТИ, ТРУБИТИ І ПРЕДСТАВЛЯТИ..."

Так пише „Свет" про висилку делегації до Сан Франсиско від „Американскаго Русскаго Карпато-русскаго Союза", щоб там добиватись прилучення до Российскаго Союза" ще Холмщини, Ярославщини, Лемківщини і Пряшівщини, що остались поза Лінією Курзона. Тепер збирають фонди на цю акцію. На нарадах, пише часопис, над потребою цеї акції, що відбулись по недільній відправі в православній церкві в Вилкс Бері вложено відразу $221 і рішено зібрати до 25 квітня на ту ціль у цій парохії $2,000.

НЕ МОЖУТЬ ПОГОДИТИСЯ

З Москви доносять, що „Комісія Трьох", що то має вибрати кандидатів, що могли би ввійти до нового польського уряду, який міг би потім заступати Польщу на міжнародній конференції в Сан Франсиско, не може дійти до згоди. Американський амбасадор Гаримен та британський Кер поступають згідно і бажають уложити лісту з різних польських демократичних партій, виключаючи прихильників політики Пілсудского-Бека, а т. зв. Люблинський польський уряд ставить перешкоди і не хоче згодитись навіть на Міколайчика, щоби був між такими кандидатами.

Мабуть у звязку з тими подіями в Вашинґтоні департамент стейту рахується уже з тим, що Польща не буде мати свого заступника на нарадах в Сан Франсиско.

ГОТОВА СТАТИ МОНАРХІЄЮ

Дон Хуан, що вважає себе претендентом на королівський престіл в Еспанії, видав в місті Люзанні, в Швайцарії, де перебуває, маніфест „до еспанського народу", в якому взиває диктатора Франціска Франка зректися влади і привернути краєви монархію. Інакше вибухне нова горожанська війна, каже Дон Хуан.

НАД РЕНОМ ПОЛОНЕНО 100,000 НІМЦІВ, А В ШЛЕЗЬКУ ЗНИЩЕНО 45,000

З НІМЕЦЬКОЇ ГРАБЕЖІ

Совєтські джерела подають, що в Східній Прусії, в місті Гайлсберґ, що тепер находиться під совєтською окупацією, знайдено колекцію доктора біольоґії Олександра Лебедева, яку його дружина по його смерти доручила Київському Зоольоґічному Інститутови Української Академії Наук в 1936 році. Виходить, що цю колекцію німці зрабували і вивезли до Німеччини.

З ПОЛЬЩІ.

Польські газети, що виходять в Польщі, що є під контролею т. зв. Люблинського уряду, настановленого Совєтами, пишуть про Кримську Конференцію таке:

„Роботнік": „Цілий польський нарід вважає рішення, поввяті Великою Трійкою на Кримській Конференції в справі Польщі, за слушні".

„Жице Варшави": „Кримські рішення є перемогою Польщі, а здійсненням наших надій на демократичну Польщу".

РОСІЙСЬКІ СПІВПРАЦІВНИКИ ГІТЛЕРА

На таку тему появився фейлетон в нюйорському Новому Русскому Слові, з 20. березня б. р., який надіслав Я. Полонський з Парижа. Пишеться в ньому про те, як поводилась російська еміґрація в Франції супроти наїзду Гітлера на Росію. Виходилоб з того, що пише Полонський, що всі праві російські кола, як і „перебігчики в лівих", пішли цілою силою на службу Гітлера і ще гордились, як „Великий Фірер" позволив кому з них в нагороду за службу носити німецький військовий мундир з свастикою. Показки російської армії, пише автор, „зустрічались благодарственними молебнями і вічною памяттю в честь погибших — німецьких вояків". Одні з російських еміґрантів, пишеться далі, працювали в Гестапо, другі працювали в поліційно-адміністративнім апараті, помагали Гестапо видавати російською мовою різні видання, чи шукати за жидами, що укривались перед депортацією, чи видавали тих росіян, що не хотіли іти на службу націзмові. Автор вичисляє поважне число російських еміґрантів, високопоставлених осіб, що були „гітлерівськими поклонниками", між якими є і такі як митрополит Серафим, архимандрит Сильвестер, священики, ґенерали, редактори і т. п. Ґен. Денікін держався одначе зовсім інакше. Найбільше пропаґував війну „з варварами", себто з Совєтами, відомий у світі російський письменник Д. С. Мережковський, що промовляв вечорами з радіових станцій в Парижі. Він називав похід Гітлера на Росію „геройством" і „Святим Хрестовим Походом", а день 21-го червня 1941 року, коли Гітлер зачав цей похід „голосом труби Архангела, звіщаючий світови Страшний Суд і воскресення мертвих".

Третя та Сема Американська Армія докінчують добивання останніх німецьких зусиль організованого опору в Палятинаті. Рештки ще держаться і ставлять завзятий опір, але це вже не має ніякого значення, бо ворожий фронт на тому відтинку не тільки зломаний, але цілковито зліквідований, а як, то це видно найкраще по воєнних звідомленнях, які подають, що досі взято там в полон до 100,000 німців.

Теж зо Шлезька звідомляють, що там совєтські війська вбили до 30,000 німців, а полонили 15,000. Знов бої в Данціґській окрузі ведуться теж з подібним успіхом, як і на інших фронтах.

Не диво, що маючи на увазі ось ті поразки на всіх фронтах, вже й націстівський міністер пропаганди Ґебельс признає, що воєнне положення є для німців поганe. Проте далі рахує на те, що альянти посваряться між собою і тому далі взиває німецький нарід ще трохи видержати, бо остаточна німецька перемога певна.

НЕ МОЖНА ПРОТИ СОВЄТІВ!

Обєднання Московського патріярхату з Північно-Американською російською православною митрополичою округою побудовано в Москві на такій вимозі, що спершу священики поодиноких парохій тої округи мають дати письменне зобовязання, що не будуть на проповідях у церкві вести пропаґанди проти совєтської влади.

РАХУЮТЬ НА „ВЕЛИКОДУШНІСТЬ" СТАЛІНА

Ян Станьчик, соціяліст і бувший польський міністер у Лондоні, є за те, щоб поляки приняли рішення в Ялті щодо польсько-совєтських границь, а рахували на те, що „великодушний Сталін таки остаточно залишить Львів при Польщі".

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y.
BRyant 9-0582

ЯКА НАША СВІДОМІСТЬ?

В неодному листі до редакції питаються читачі, як то собі витолкувати, що тепер наші люди назагал не зле заробляють, не одну біду залатали, та й покладного гроша в них не бракує, а як прийде дати на якусь добру справу, то ще тяжче видобути того цента, як бувало в тяжкі часи. І то тяжко видобути навіть від таких, що то мають марку „патріотів", людей „жертволюбивих" і „свідомих". Навіть їх тяжко наклонити, щоб мали в себе книжки, що видані для ширення правди про Україну між американцями, чи просто між нашими власними дітьми, бож таки нема де правди діти, а мало хто з них знає українську справу в такий спосіб, щоб міг її оборонити добре в американській газеті, чи десь на якомусь публичному зібранню.

Що так дійсно є, як нам пишуть, про те можна переконатись сливе чи не в кожній громаді. Бо якби було інакше, то одна середня громада (буквально одна!) могла би, наприклад, закупити без труду всі примірники книжки Чемберлина про Україну, що їх продала книгарня „Свободи" до цього часу. А це означає, що якби так не знайшлися многі американці що купують ту книжку в американських книгарнях, то певно, що ніяке американське видавництво не бралось би більше за видання книжки, що заповідає певну матеріяльну втрату, якщоб покупцями мали бути американські українці. Пишемо отсе чисту правду, нічого не закриваючи, хоч та правда є радістю для ворогів визволення українського народу, а для нас соромом.

Нам здається, що ми, коли мати загал на увазі, вище себе ставимо, як ми ними є. Ми не є таки свідомими, як ми себе звикли представляти. Ми не є патріотами з дійсної глибини душі. Бо інакше, то наша патріотична робота виглядалаб цілком інакше. Многі з нас пробували це направляти тим, що признавали почести за „патріотичну" роботу вже за найменшу громадську працю чи якусь маленьку грошеву жертву чи збірку. Це так „для заохоти". Похваліть їх в газеті, писали не одні, а може чоловік набере охоти до дальшої праці, може дасть більшу жертву, бо має маєток, а чоловік дуже „гоноровий". І так були ми свідками різних збірок по $12, а навіть менше, де той а той промовляв до збірки, а ті дві чи три особи пішли за збіркою..., хоч збірка переводилась біля гостинного стола. Це подаємо-так тільки для прикладу, бо саме на таке наставали многі громадяни роками; таке ще й тепер подають до газети і вимагають, щоб доконче були всі прізвища. Який-жеж вислід з цього? Отже такий, що коли менші від нас національні групи в Америці складають навіть сотками тисяч, а то й міліонами, нам тяжко знайти пять тисяч людей, щоб хоч купили по одній книжці з тих, що призначені для ширення правди про Україну...

Вартує над тим кожному з нас подумати і цьому протиділати, бо інакше душевно струпішіємо.

СТЕРЕЖЕННОГО БОГ СТЕРЕЖЕ

Чим довше триває війна, тим більше доскулює світови справа харчів. В Америці тепер дають широкий розголос недостачі поживи по різних краях світа. Британці кажуть, що вони не мають поживи подостатком, але вони готові вділити зо своїх припасів різним народам на европейськім сухоземі, аби їх урятувати від голоду. Президент Америки сказав оноді, що це непристойно не бути готовим їсти менше, коли другі не мають нічого їсти. Це все є заповіддю для нас, що незадовго й тут прийде до обмежень харчових припасів.

Є це вже загальною недостачою людської вдачі, що таким обмеженням людина не хоче добровільно піддаватися. Найдуться певно й такі люди, які власне будуть уважати себе вищими людьми, як вони, замісць піддатися конечности, потрафлять для себе роздобути стільки само баганих харчів, кілько вони мали давніще. Це стремління відай і можна вважати найголовнішою почвою, на котрій розростаються чорні ринки, себто безправна торговля засобами поживи.

У Ню Йорку власне скоїлася цими днями подія, яка ілюструє небезпеки, що получені з торговлею харчів без належної урядової контролі, яка, як звісно, передусім ціхує чорні ринки. Трицять двох мешканців нюйорських дільниць Мангетену, Бруклина й Бронксу захоріло на тріхінозу, себто небезпечну й просто невилічувальну недугу, спричинену поселенням у людських мясних галапасів, що вийшли з нечистого свинського мяса. Урядові розслідники ствердили, що зараження вийшло з одної гуртової фабрики німецьких ковбасок, котра допустила до поширення недуги внаслідок простого занедбання заморожувати мясо до 5 ступнів Фаренгайта принаймні на 12 днів. Каже комиснер здоровля в Ню Йорку, що ця подія є наукою для всіх, аби вони не їли без варення вепрового мяса, якщо уряд на ньому виразно не зазначив, що його можна їсти без варення. І не їсти мяса, урядово не провіреного інспекцією.

М. ВОЗНЯК ПРО СВОЇ ПЛЯНИ

Володимир Бєляєв написав, як подають совєтські пропагандні джерела, про те, які є пляни праці в академіка Михайла Возняка, директора інституту української історії в Львові. Бєляєв пише, що Михайло Возняк — „в минулому пастух в свому рідному селі Вільки Мазовецькі" — а тепер „депутат Верховної Ради Радянської України", звідомляє, що „визволення Харкова червоною армією збіглося з 100 роковитами смерті українського письменника - клясика Григорія Квітки-Основяненка" і з цеї нагоди він написав працю „Життя і творчість Григорія Квітки-Основяненка", що буде незадовго опублікована в Києві. Тепер Возняк працює над випуском повної збірки творів Івана Франка. До війни він приготовив у Львові до друку 20 томів, а тепер знайшов багато нових матеріялів, досі невідомих, в особистому архіві Франка. Далі Возняк подав, що цього року минає 50 років від смерті Михайла Драгоманова, про якого кажуть, що „пробив вікно з України в Европу". Та писання Драгоманова, як кажеться, дуже важні тому, бо: „В своїх статтях він проповідував погляд, що Україна може здобути волю лише в союзі з Росією. Будучи людиною з широким політичним світоглядом, він мріяв про федеративну державу на зразок теперішнього Радянського Союзу. Піднімаючи українську творчість до скарбниць світової літератури, Драгоманів вів завзяту боротьбу проти націоналістів. Він завжди наполягав на спорідненість між українською і російською літературами..."

Ось яким вітром повіває тепер з тої української історії літератури, що її тепер будуть викладати теж і в „визволеній" Західній Україні, згідно з вимогою совєтсько-московської влади.

ПРО ПОЛЬЩУ В АМЕРИЦІ

З ініціятиви американських державних чинників виголосив кс. проф. Ф. Болек доклад про польську мову в Америці. Доклад зістав переданий через радіо до Польщі. Кс. Болек ствердив, що нині є в Америці виклади польської мови в 32 наукових заведеннях, а 11 з них надають наукові ступні доктора, магістра і бакаляра. Докторати з польської мови надають університети: Берклі в Каліфорнії, Колюмбія в Ню Йорку і Гарвард в Кембридж.

Ще викладають польську мову в шістьох учительських семинарах при проводом сестер-монахинь, в сімох теольогічних семинарах і двох колегіях. Далі вчаться польської мови американці польського походження в 65 гайскулах, та в дуже многих нижчих школах. В парохіяльних польських школах є 200,000 дітей. Число учителів польського роду виносить у різних наукових заведеннях коло 500, в середних школах біля тисячі, а в школах парохіяльних і публичних до 11,000.

Кс. Болек є головою Польської Секції при Товаристві Професорів Словянських Мов в Америці. Закінчив він свій доклад до поляків в Польщі тим, що „польська наука як несмертельна житиме знов у відродженій і незалежній Польщі", а про теперішне положення Польщі сказав полякам таке: „Нема такого положення, з якого чоловік не вийшов би ціло при Божій помочі".

МИРОН ЛИТВИН І СИН
УКРАЇНСЬКІ ПОГРЕБНИКИ
Обслуга щира і чесна
801 Springfield Avenue,
corner Harrison Place
IRVINGTON, N. J.
Phone: ESsex 3-9090

ІВАН БУНЬКО
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
заряджує погребами по ціні так низькій як $150.
ОБСЛУГА НАЙКРАЩА
JOHN BUNKO
Licensed Undertaker & Embalmer
437 East 5th St.,
NEW YORK CITY
Dignified funerals as low as $150
Telephone: GRamercy 7-7661

$150.00 і вище ЦІЛИЙ ПОХОРОН
ОБСЛУГУЄМО В ПЕРТ АМБОЙ І ОКОЛИЦІ
KANAI KAIN
FUNERAL HOME
433 STATE STREET,
PERTH AMBOY, N. J.
Phone: Perth Amboy 4-4646

ПЕТРО ЯРЕМА
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
Занимаєсь похоронами
В BRONX, BROOKLYN, NEW YORK І ОКОЛИЦЯХ
129 EAST 7th STREET,
NEW YORK, N. Y.
Tel.: ORchard 4-2568
BRANCH OFFICE & CHAPEL
707 Prospect Avenue,
(cor. E. 155 St.)
BRONX, N. Y.
Tel.: MElrose 5-6577